

АНАЛІЗ ДОХОДІВ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Д. Ю. Вільман, Є. Є. Іонін

Анотація. У статті визначена важливість проведення аналізу доходів від операційної діяльності суб'єктів господарювання. Проаналізовано чинники, які впливають на збільшення доходів та етапи проведення аналізу доходів. На прикладі вітчизняного суб'єкта господарювання проведено аналіз формування доходів на основі фінансової звітності, сформульовано основні напрями підвищення доходів від операційної діяльності у взаємозв'язку потенціалом підприємства.

Ключові слова: аналіз доходів, формування доходу, дохід від операційної діяльності, прибуток, збиток.

Вступ. Метою підприємницької діяльності є отримання прибутку, який представляє собою результативний показник ефективності діяльності, є джерелом власного капіталу та фінансування розширеного виробництва. Результативність цього показника залежить від залежить від двох основних складових: доходів та витрат. Виходячи з цього, важливу роль в формування прибутку грає система формування доходів і в першу чергу – доходів від операційної діяльності.

Безпосередній вплив на формування дохідної частини підприємства має політика держави, а саме у напрямках оподаткування, ціноутворення та кредитування. Внутрішні фактори включають: обсяги та структура продажу, цінова політика, система знижок та інші. У будь-якій сфері діяльності суб'єктів господарювання доходи від операційної діяльності займають основну частину доходів.

Питання щодо сутності, значення та аналізу доходу підприємства було розглянуто у працях таких зарубіжних та вітчизняних вчених, як А. Бірмана, Х. Віссема, Г. Міцберга, І. Бланка, Н. Ушакової Н. М. Шмиголь, В. В. Баранова, Т. Б. Бердникова, М. Диканова, П. Р. Нівен, О. О. Недосекіна та інших. Поряд з цим не достатньо опрацьовано методику комплексного аналізу формування доходів во взаємозв'язку з основними показниками фінансового стану.

Метою статті є дослідження на практичному матеріалі можливості використання комплексного підходу до аналізу доходів підприємства, як важливого підґрунтя до формування прибутку в реалізації принципу безперервності діяльності.

Основний розділ. Сьогодні для ефективного функціонування підприємств, необхідним є визначення оптимального розміру доходу, який у свою чергу забезпечить покриття його поточних витрат, сплати податків і отримання прибутку. Враховуючи, що основою операційної діяльності є господарські операції, які носять регулярний характер та формують основну масу доходу в процесі операційної діяльності, дуже важливим є аналіз їх формування з урахуванням впливу всіх факторів.

Механізм державного регулювання формування доходів від операційної діяльності складають законодавчі та нормативно-правові акти державних органів влади. На сучасному етапі найважливішими законодавчими та нормативно-правовими актами, що регулюють умови формування доходів від операційної діяльності є: Господарський кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а також НП(С)БО 15, М(СБО) 18.

Головним завданням аналізу доходів на підприємстві є:

- систематичний контроль за виконанням планів отримання доходу;
- виявлення факторів формування показників доходу та розрахунки їхнього впливу;

- виявлення резервів збільшення доходу;
- розробка заходів щодо використання виявлених резервів.

Загально прийнятий підхід до методики проведення аналізу доходів підприємства передбачає проведення горизонтального, вертикального та трендового аналізу, що дає можливість мати уявлення про зміну доходу в абсолютних та відносних показниках, структуру цього доходу та лінію тренду. Виходячи з цього основними етапами аналізу доходів є: оцінка загального обсягу та складу доходів, обсягу та джерел валового доходу, зміни рівня валового доходу, оцінка рівня доходності інших видів діяльності, кількісна оцінка факторів зміни обсягу формування валового доходу, оцінка використання потенціалу підприємства та достатності формування доходів [1, с. 284]:

Логіко-структурна модель проведення аналізу доходів підприємства може бути схематично представлена у вигляді певної послідовності аналітичних дій. Кожна зі складових має своє функціональне призначення, чітку послідовність розрахунків з інформаційною адресністю первинного масиву інформації (рис. 1).

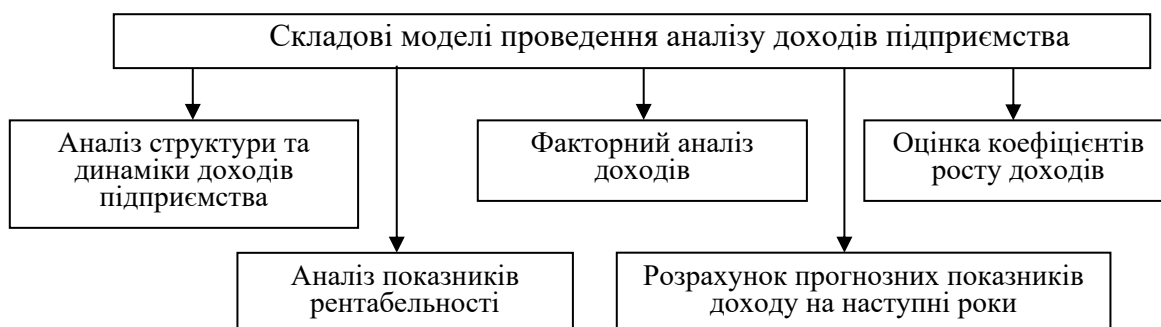

Рис. 1. Складові моделі проведення аналізу доходів підприємства [2]

Формування доходів підприємства являє собою сукупність взаємопов'язаних дій та заходів, реалізація якого забезпечить отримання підприємством обсягу доходів, достатнього для покриття поточних витрат, забезпечення необхідного рівня ліквідності та платоспроможності підприємства, а також формування прибутку для фінансування стратегічного розвитку підприємства та відшкодування витрат підприємницьких здібностей в умовах ризику за певний період часу.

На прикладі ТОВ «Марева» ЛТД проведено аналіз формування доходу на підставі даних звіту про фінансові результати підприємства. Розглянуто абсолютний приріст та темпи росту доходів суб'єкта господарювання за 2018–2020 роки, тис. грн.

Таблиця 1

Динаміка доходів підприємства ТОВ «Марва» ЛТД за 2018–2020 роки, тис. грн

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Абсолютне відхилення, сума		Коефіцієнт росту	
				2019 р. від 2018 р.	2020 р. від 2019 р.	2019 р. від 2018 р.	2020 р. від 2019 р.
Чистий дохід від реалізації продукції	6813,5	6697,1	5505,1	-116,4	-1192,0	0,98	0,82
Інші операційні доходи	167,8	147,6	–	-20,2	-147,6	0,88	–

За даними таблиці 1 можна побачити щорічне зменшення чистих доходів від реалізації продукції та інших операційних доходів. Коефіцієнт росту чистих доходів у 2020 році порівняно з 2019 знизився до 0,82 %, а інші операційні доходи у 2020 році взагалі відсутні, що дає можливість стверджувати про негативну тенденцію розвитку досліджуваного підприємства. Така тенденція пов'язана з карантинними обмеженнями, що в свою чергу перешкоджають нормальному функціонуванню досліджуваного суб'єкта господарювання.

Для проведення загального аналізу необхідно дослідити показники ділової активності, тому що стабільність фінансового стану підприємства обумовлена значною мірою його діловою активністю. Аналіз ділової активності передбачає розрахунок коефіцієнтів оборотності: активів, дебіторської заборгованості, кредиторської заборгованості, матеріальних запасів, основних засобів, власного капіталу.

В цілому, для подальшого аналізу необхідно обов'язково дослідження на рівні елементів фінансової звітності: активів, зобов'язань, капіталу, доходів, витрат, грошових потоків з подальшою їх деталізацією [3, с. 26].

Для досягнення поставленого завдання проведено аналіз взаємозалежності кредиторської та дебіторської заборгованостей ТОВ «Марва» ЛТД за 2016–2020 рр. Розраховано коефіцієнти кредиторської та дебіторської заборгованості, а також їх тривалість в днях. Методика аналізу передбачає розрахунок коефіцієнтів на основі співвідношення доходу (чистої виручки від реалізації) з середніми залишками дебіторської та кредиторської заборгованості, а також тривалості їх обороту у днях.

За 5 років тривалість обороту кредиторської заборгованості знизилась з 65 днів до 21,8 дня, відповідно коефіцієнт оборотності збільшився з 5,54 до 16,46. З точки зору платоспроможності це можна оцінити позитивно, особливо коли немає простроченої кредиторської заборгованості.

Рис. 3. Аналіз ділової активності ТОВ «Марва» ЛТД за 2016–2020 рр., тис. грн

Для оцінки взаємозв'язку формування доходів з фінансовим станом проведено аналіз ліквідності, розрахунки проведені шляхом порівняння поточних активів, які мають різний ступінь ліквідності (запаси, гроші та їх еквіваленти) з сумою поточних зобов'язань підприємства. Такий коефіцієнтний аналіз дає можливість на певні дати визначити ступінь спроможності виконання короткострокових зобов'язань, що є необхідною умовою для подальшого бізнесу, його саме продовження на основі ефективної роботи.

Стандартизований аналіз передбачає розрахунок основних фінансових коефіцієнтів та порівняння їх фактичних значень з рекомендованими, які на жаль, не мають галузевої диференціації, що значно знижує значення результатів дослідження та обґрунтованість висновків.

Дані показники мають нормативне значення для коефіцієнта загальної ліквідності становить 2, абсолютної ліквідності 0,2–0,3, поточної ліквідності 0,8–1,0, перевищення показників спостерігається лише у 2018 році, це пов'язано зі зменшенням поточних зобов'язань на 94 % у порівнянні з 2017 роком. З рисунка 4 спостерігаємо, що показники абсолютної ліквідності на досліджуваному підприємстві більші за нормативне значення, але не ці перевищення не значні. Можна зробити висновок про не сприятливий стан

ліквідності активів підприємства, низька ймовірність того, що підприємство у короткі терміни погасить свої зобов'язання перед кредиторами.

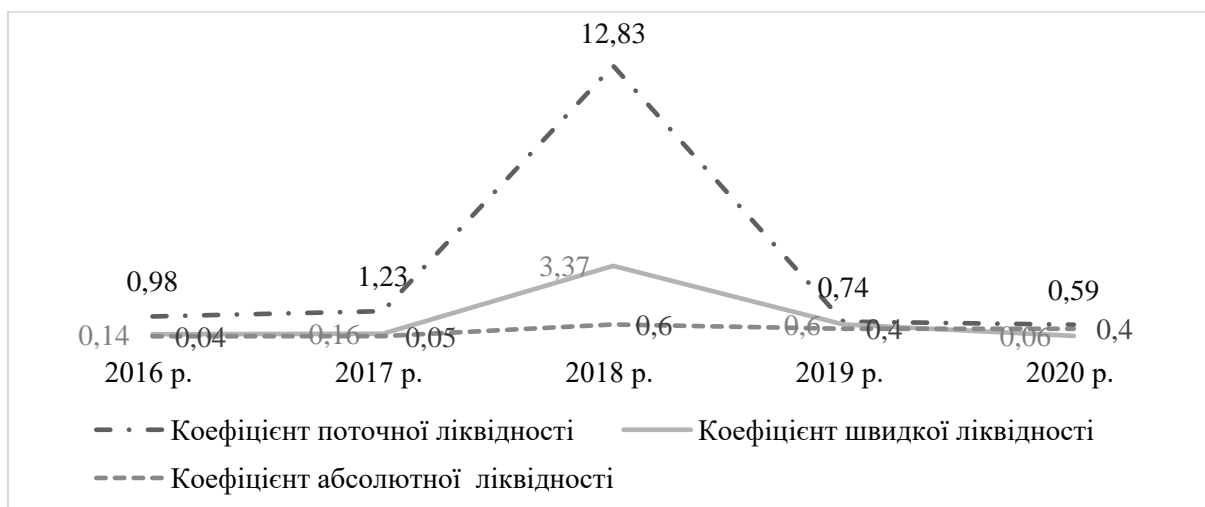

Рис. 4. Аналіз ліквідності ТОВ «Марва» ЛТД за 2016–2020 рр.

Висновки. Важливим аспектом у формуванні доходів від операційної діяльності є аналіз використання доходів. Рациональне та обґрунтоване їх використання забезпечує стабільний та прогнозований розвиток діяльності підприємства. В сучасних умовах господарювання вітчизняні суб'єкти господарювання мають багато проблем у раціональному використанні свого доходу і часто це стає причиною погіршення результативності підприємства.

Проведений аналіз фінансового стану підприємства «Марва» ЛТД за 2016–2020 рр. розрахувавши показники ділової активності, ліквідності, платоспроможності у динаміці, визначили абсолютні та відносні відхилення. Можемо зробити висновок про неефективне формування, розподіл та використання доходу, що не забезпечує стабільний розвиток підприємства.

Аннотация. В статье определена важность проведения анализа доходов от операционной деятельности субъектов хозяйствования. Проанализированы факторы, которые влияют на увеличение доходов и этапы проведения анализа доходов. На примере отечественного предприятия проведен анализ формирования доходов на основе финансовой отчетности, сформулированы основные направления повышения доходов от операционной деятельности во взаимосвязи потенциалом предприятия.

Ключевые слова: анализ доходов, формирование дохода, доход от операционной деятельности, прибыль, убыток.

Abstract. The article identifies the importance of analyzing the income from operating activities of economic entities. The factors influencing the increase in income and the stages of income analysis are analyzed. On the example of a domestic business entity, an analysis of the formation of income on the basis of financial statements, formulated the main directions of increasing income from operating activities in relation to the potential of the enterprise.

Key words: income analysis, income generation, operating income, profit, loss.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Шевченко Н. І. Аналіз формування і використання доходу підприємств на прикладі ВАТ «Дніпроазот». Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. *Економіка і управління*. 2016. Вип. 36. С. 281–288.
2. Кувалдіна О. О. Інформаційна база аналізу доходів підприємства в умовах впровадження МСФЗ. *Ефективна економіка*. 2015. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_6_42.
3. Іонін Є. Є. Обліково-аналітичні засади стратегічного фінансового планування. *Фінанси, облік, банки*. Вінниця: ДонНУ, 2017. С. 23–33.